

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до проведення живописної практики
з навчальної дисципліни

«РИСУНОК ТА ТЕХНІКА АКВАРЕЛІ»

*(для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
денної форми навчання спеціальності 206 – Садово-паркове господарство)*

Харків
ХНУМГ ім. О. М. Бекетова
2024

Методичні рекомендації до проведення живописної практики з навчальної дисципліни «Рисунок та техніка акварелі» (для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної форми навчання спеціальності 206 – Садово-паркове господарство) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова ; уклад. О. М. Іванов. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2024. – 25 с.

Укладач ст. викл. О. М. Іванов

Рецензент

О. Ю. Оленіна, доктор мистецтвознавства, професор кафедри образотворчого мистецтва та дизайну Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

Рекомендовано кафедрою образотворчого мистецтва та дизайну, протокол № 9 від 19 січня 2024 р.

ЗМІСТ

Вступ.....	4
1 Рисування садово-паркових форм та споруд.....	5
2 Матеріали для рисунка та їх застосування.....	6
2.1 Папір.....	6
2.2 Олівці.....	7
2.3 М'які матеріали для скетчингу.....	7
2.4 Інструменти, які застосовують у художній роботі.....	8
3 Виразні засоби рисунка.....	9
4 Матеріали і техніка живопису.....	9
5 Рекомендації до виконання робіт на пленері.....	11
Список рекомендованих джерел.....	13
Додаток А.....	14

ВСТУП

Навчальну практику з рисунка й живопису проводять для студентів 1 курсу в II семестрі згідно з навчальним планом і графіком навчального процесу.

Мета навчальної практики з рисунка й живопису полягає у формуванні у студентів навичок аналітичного і художнього мислення, що входить до базової підготовки студента як гармонійно розвинутого спеціаліста, здатного перетворювати оточуюче середовище за законами краси та сучасної художньої культури.

За час проходження практики перед студентом постають такі завдання:

- розвиток просторового мислення;
- розуміння впливу оточуючого середовища на зображуваний об'єкт;
- виховання відчуття кольору, форми, композиції, цілісності бачення.

За програмою комплексної підготовки студента в умовах пленерної практики розглядаються такі питання:

- садово-парковий об'єкт і кольорова характеристика загального колориту відповідно до оточуючого його архітектурного краєвиду, з урахуванням повітряної і кольорової перспективи;

- садово-парковий об'єкт у найбільш характерному для нього кольорному стані (у різні пори року й доби);

- кольорова гама характерних ознак рослин та комплексів.

За час проходження практики необхідно виконати:

- замальовки композицій із дерев різних за характером і формою – 4 замальовки на форматі А3 (олівець, лінер, туш, фломастер). Скетчинг, виконання нарисів дерев на тлі малих архітектурних форм – 2 нариси на форматі А3 (графітний олівець, туш, лінер);

- лінійна перспектива обмеженого простору (міський дворик) – 2 замальовки на форматі А3 (кольоровий олівець, пастель, вугілля, сангіна), етюди з архітектурним мотивом нескладного просторового пейзажу (дорога з деревами, будинками, алея парку, фонтаном і т. п.) – замальовки на форматі А3 (акварель, гуаш, пастель);

- етюди частини будівлі з деревами (низький горизонт) – клумби, ганок з предметами побуту, садового інвентарю – 2 етюди на форматі А3 (акварель);

- замальовка і етюд із водою в міському середовищі з відображенням дерев, будівель у воді – 1 етюд на форматі А2, 2 замальовки на форматі А2 (акварель, змішана техніка).

Після завершення практики студенти складають диференційний залік і презентують власні роботи для перегляду. Підсумковий семестровий контроль – публічний захист, оформлення звіту згідно з вимогами.

1 РИСУВАННЯ САДОВО-ПАРКОВИХ ФОРМ ТА СПОРУД

Рисування садово-паркових об'єктів варто розпочинати з їх вивчення. Важливо зрозуміти особливості та структуру об'єктів й зробити відповідні позначення на аркуші.

Вивчення об'єкта дозволяє обрати такий кут зору, який найповніше характеризує його різновид що, по суті, вирішує композицію рисунка. Вивчення форми об'єкта й вибір кута зору супроводжуються виконанням ескізів. Цей важливий процес потребує зосередженого й вдумливого ставлення.

В ескізах, відібраних для остаточного виконання рисунка, необхідно вирішити питання формату, розміру зображення, висоти лінії виднокола, ракурсу, виконавчого матеріалу.

Характер об'єкта, матеріал і техніка зображення, а також завдання, що постають перед виконавцем рисунка, визначають його різновид – лінійний, лінійно-штриховий чи тонально-живописний (мальовничий).

Під час рисування форм важливо якнайточніше відобразити цікавий об'єкт. Для цього рисують деталі, фрагменти об'єктів.

При рисуванні екстер'єру додержуються такої методичної послідовності:

Перша стадія – компонування зображення на аркуші паперу, позначення загальних форм, лінії виднокола, основних перспективних пунктів і напрямів. Усе це виконують на ескізі й перевіряють у натурі. На цьому етапі складні форми приводять у відповідність до геометричних об'єктів.

Друга стадія – виявлення на рисунку співвідношення основних частин і членувань. Рисунок на цій стадії – основа його подальшого розвитку. Він повинен бути якомога точнішим і вивіреним згідно з натурою. Відповідність пропорцій натурі, перспективних скорочень, співвідношення цілого і крупних членувань необхідно перевіряти декілька разів.

Третя стадія – прорисовування деталей об'єктів і оточення: для екстер'єру – це дерева, споруди, людина, машини тощо. Ступінь пророблення деталей визначають залежно від завдання. У рисуванні панорам, наприклад, вони можуть позначатися узагальнено. У рисунку, завданням якого є розкриття конструктивно-пластичної структури екстер'єру, вони вирисовуються з більшою точністю. Перший план проробляють детальніше, ніж у глибині простору. На цій стадії до рисунка вводять позначені ескізами елементи оточення – фігури людей, рослини, машини та ін. Усе це підпорядковується головному в зображенні – образу. Випадкові деталі, що заважають загальному сприйняттю, із зображення виключають.

Четверта стадія – узагальнення рисунка. У тональних рисунках досягають впевнених співвідношень крупних мас і підпорядкованих їм деталей, у лінійних – лінії приводяться до єдиної гармонії. Лінії за значущістю, товщиною і різновидом повинні за масштабом відповідати розміру зображення.

Особливо складно рисувати зображення вулиць, майданів, панорам. У таких рисунках виникають складні композиційні завдання – вибір формату, картинної площини, визначення співвідношення землі і неба.

2 МАТЕРІАЛИ ДЛЯ РИСУНКА ТА ЇХ ЗАСТОСУВАННЯ

У процесі рисування, виконання живописних робіт важливу роль відіграє вміле застосування матеріалів, обізнаність із їхніми особливостями. Великі майстри минулого Леонардо да Вінчі, Карл Брюллов, І. Серов, І. Врубель, В. Маковський, художники ХХ ст. та інші застосовували у роботі найрізноманітніші матеріали і досягали вражаючих результатів. Вивчення їх досвіду, оволодіння усією палітрою застосовуваних матеріалів – одне з першочергових завдань для майбутнього художника.

2.1 Папір

Ватман – найкращий за якістю папір, цупкий, щільний, фактурний, із водяним знаком («Держзнак»). На ньому можна працювати з тривалими рисунками графітними олівцями, сангіною та іншими, більш твердими матеріалами. Він вирізняється достатньою міцністю і його поверхня не руйнується гумкою, можна змивати написане й переписувати декілька разів напис на тому самому місці, що необхідно для роботи з аквареллю.

Напівватман – менш щільний і менш шорсткий папір, але теж міцний і придатний як для короткотривалих, так і для довготривалих рисунків.

Папір для креслень виготовляють із різною щільністю. З одного боку – гладенький, з іншого – дещо шорсткий. Для рисування м'якими матеріалами не рекомендується.

Рисувальний папір – найгірший за якістю виготовлення сорт білого паперу. Він тонкий, погано витримує вплив гумки, не придатний для роботи по ньому твердими матеріалами. На ньому можна рисувати вугіллям, пастеллю, м'якими олівцями.

Для короткотермінових рисунків, начерків застосовують інші сорти й види паперу, що виготовляються промисловістю.

Естампний папір – щільний, випускається окремими аркушами і в рулонах, білого й ледь кремового тонів. Його з успіхом можна використовувати для рисування найрізноманітнішими матеріалами.

Папір для писання – виготовляється різних сортів, випускається в пачках. На ньому добре робити швидкі начерки олівцем.

Обгортковий папір – популярний серед художників. Маючи найрізноманітніші тони, кольори й щільність, використовується для виконання найрізноманітніших рисунків.

Крейдований папір – використовується для роботи тушшю, пером, пензлем.

Картон – випускається різних тонів, кольорів і якості. Придатний для роботи олівцем, м'якими матеріалами (олівцем для ретушування вугіллям, сангіною, пастеллю), писання гуашшю. Він не згинається, гуаш добре тримається.

2.2 Олівці

Олівець, як засіб виконання рисунку, найпопулярніший, тому в навчальному рисунку є основним матеріалом. Він добре тримається на папері, легко виправляється.

Олівці випускають тверді, м'які, матові, глянцеві, кольорові.

На олівцях випуску вітчизняної промисловості є такі позначення: «М», «2М» (м'які), «Т» – «5Т» (тверді). Цифрові позначення на олівцях визначають ступінь м'якості або твердості грифеля олівця. Позначення на імпортованих олівцях «В» та «Н» відповідають позначенням «М» і «Т».

Кольорові олівці випускають у великих і маленьких наборах. Застосовують для начерків і рисунків, коли необхідно зафіксувати кольорові співвідношення, а також для підсвічування на рисунках чорно-графітним олівцем.

Дуже гарний італійський олівець, виготовлений з порошку відпаленої кістки й рослинного клею. Вітчизняні олівці такого типу виготовляють під назвою «Ретуш», № 1 – більш м'який, № 2 – більш твердий. Він дає рисувальникам змогу застосовувати різноманітні прийоми – від лінії до плями, від штриха до розтушовування.

Під час роботи олівцем не можна перевантажувати рисунок. Починати роботу варто слабкими лініями, поступово підсилюючи тональні співвідношення, але пам'ятаючи про те, що необхідно зберегти поверхню паперу, свіжість і прозорість рисунка.

2.3 М'які матеріали для скетчингу

Вугілля. Вугілля з деревини виготовляють з паличок березового або вербового дерева, які спалюють у герметично закритих металічних банках з піском. М'якість вугілля залежить від породи деревини й способу паління.

Вугілля дуже популярне серед художників. Його застосовують як для виконання рисунка на папері, так і для підготовчих рисунків (картонів), в олійному живописі. Вугілля легко накладається на поверхню і легко видаляється. Ним можна рисувати штрихами різної товщини з розтушовуванням. З цією метою можна користуватися ватним тампоном або сухим пальцем. Світлі місця можна обробити гумкою.

Пресоване вугілля виготовляють з вугільного порошку, в'язучою речовиною є рослинний клей. Випускається у коробках по 10 шт. Це палички завдовжки близько 8 см і дещо товщі, ніж олівець.

Порівняно з вугіллям із деревини він чорніший, жирніший і твердіший, добре накладається на папір, особливо шорсткий. Ним можна працювати як у штриховій техніці, так і з розтушовуванням. Розтерте вугілля має красиві матові переходи, а місця глибокого темного тону – оксамитовий відтінок. Після завершення роботи рисунок потрібно зафіксувати.

Сангіна застосовується в рисуванні ще з епохи Відродження. Виготовляють з пігменту із доданням будь-якої клейкої речовини. За твердістю схожа на пресоване

вугілля, має різні кольори й відтінки залежно від кольору пігменту. Найбільш світла схожа на вохру червону, найтемніша – на марс коричневий темний.

Сангіна добре розтирається і створює м'які переходи від тону до тону. Нею можна працювати штрихом і плазом. Можна застосовувати у сполученні з вугіллям і крейдою. По розтушованих місцях можна знову працювати штрихами. Не можна перевантажувати світлі місця рисунка.

Імпортну сангіну виготовляють у вигляді тонких коричневих паличок. Вона жирніша, створює блискучий штрих й важко знімається з паперу, має красивий тон і гарна у штрихових рисунках.

Соус – гарний матеріал, що надає рисувальнику можливість застосовувати його як у сухому вигляді, так і у зволоженому. Він легко розтирається й знімається гумкою. Ним можна рисувати й штрихами, у поєднанні з розтиранням можна поєднувати техніку сухого соусу з вологим. Його виготовляють з порошку сажі з деревини із додаванням клею, виготовляють у вигляді товстих паличок, схожих на пресоване вугілля, але коротших і чорніших.

Пастель застосовують у рисунку й живописі. Виготовляють з пігменту найрізноманітніших кольорів і відтінків із додаванням в'язучої речовини. Виробляють у вигляді паличок, схожих за розміром на сангіну. Комплектують у набори від 10 до 100 й більше кольорів. Матеріал дуже крихкий і потребує обережного застосування, щоб він не перетворився на порошок.

Для рисунка застосовують однотонну пастель або близьких відтінків. Нею можна рисувати як штрихами, так і за допомогою розтирання, або у поєднанні з іншою технікою. Роботу, виконану пастеллю, після завершення треба зафіксувати.

М'які матеріали можна застосовувати в різних сполученнях, працюючи ними як штрихами, так і за допомогою розтирання. Як зазначалося вище, рисунки, виконані цими матеріалами, необхідно фіксувати. Є спеціальні фіксатори для вугілля й пастелі. Роботу можна зафіксувати слабким розчином желатину, пивом, лаком для волосся тощо. Можна розчинити каніфоль медичним спиртом і зафіксувати роботу з пульверизатора, розміщуючи аркуш горизонтально.

Техніку роботи м'якими матеріалами можна вивчити, лише застосовуючи їх практично. Студент завжди повинен ставити перед собою завдання: що саме треба зробити, якого результату досягти, який саме матеріал потрібно застосувати. Але треба пам'ятати: жодна техніка й матеріал не допоможуть за відсутності вміння рисувати. Досягти бажаного результату можна, лише знаючи закони рисунка.

2.4 Інструменти, які застосовують у художній роботі

Пензлі. У рисунках соусом, чорнилом, аквареллю застосовують колонкові пензлі, іноді щетинні. Для роботи пензлем туш або фарба розчиняється на палітрі, добирається необхідний тон і накладається на папір. Якщо тон треба підсилити, накладання повторюють після висихання попередніх шарів. Така техніка відмивання характерна для довготривалих рисунків із ретельним розробленням форми й тональних співвідношень. Це найпоширеніша техніка.

У начерках можна користуватися й напівсухим пензлем: пензель із розчином підсушують сухим тампоном із тканини або паперу, після чого приступають до рисування. У цьому випадку краще користуватися щетинним пензлем.

Багату й красиву техніку надає сполучення пензля й пера. Найбільшої довершеності в техніці роботи пензлем досягли китайські і японські художники.

Для швидких начерків і зарисовок тушшю, чорнилом придатні сучасні авторучки й фломастери.

3 ВИРАЗНІ ЗАСОБИ РИСУНКА

У рисунку для створення в площині аркуша ілюзії пластичної форми використовують такі виразні засоби, як лінія, штрих, тональна пляма. Їх використовують як окремо, так і в поєднанні. Кожний із цих засобів має свої виразні можливості.

Лінія – це слід на папері, залишений будь-яким графічним матеріалом або інструментом. Лінія може бути плавною, округлою, кутовою чи ламаною. Вона може бути однакової товщини по всій своїй довжині, а може змінюватися за товщиною й тональністю (тобто посилюватися або послаблюватися). Ці її характеристики пов'язані з тими графічними матеріалами й інструментами, за допомогою яких ця лінія створюється і наноситься на площину паперу (перо, олівець, пензель тощо). Товщина лінії, тональність і просторове розташування на аркуші – ось її характеристики.

Штрих (штрихова лінія) – різновид лінії. Штрих виникає як результат «човникового» руху руки рисувальника. У штриховій лінії великі технічні й художні можливості. Штрих, на відміну від лінії, позначає не тільки межі форми або її заломі, але й моделює, відтворює пластику й світлотінь форми.

Як лінія переходить у штрих, так і штрих переходить у тональну пляму. Тональна пляма створюється всередині контуру паралельними або перехресними штрихами. Можна одержати тональну пляму ще іншими засобами. Для цього використовують так звані «сухі» матеріали (вугілля, соус, сангіна) з розтушовуванням. Можна використовувати й «вологі» матеріали (туш, чорнило, акварель). Як графічний засіб, тональну пляму використовують для виявлення об'ємності форми, її освітленості, для експозиції окрасу, фактури, форми, для виявлення просторовості, як фон.

Виразні засоби рисунка використовують як окремо, так і в різних комбінаціях.

4 МАТЕРІАЛИ І ТЕХНІКА ЖИВОПИСУ

Акварельні фарби. Назва походить від латинського «aqua» – «вода». Іноді використовують назву «водяні фарби». Насправді вода слугує як розчинник і розріджувач.

Акварельну фарбу виготовляють зі світлостійких пігментів і зв'язуючих, якими слугують рослинні клеї і картопляний декстрин. Цукор і гліцерин додають для надання фарбі еластичності. Набори складаються з 16 або 24 кольорів.

Примітка. Якщо при зволоженні кювети з акварельною фарбою на її поверхні виникає білуватий наліт, така фарба не придатна для виконання художніх робіт.

Техніка акварелі потребує легкого, добре підготованого для роботи фарбами рисунка. Студенту варто пам'ятати, що форма предметів утворюється кольором, тому важливо оволодіти законами кольору й світла, навчитися зображувати тривимірну форму засобами живопису.

Більш складне завдання вирішення кольорового простору, відтворення фактури предмета. На початку роботи над кожним завданням із живопису потрібно зробити невеликий підготовчий ескіз у кольорі (15 см на 20 см). Його мета – знайти композиційне вирішення і визначити найбільш придатний формат аркуша, у якому вирішується це завдання відповідно до місця, з якого студент пише. Тут же вирішують основні кольорові співвідношення. Деталізація в такому ескізі не потрібна. Цей попередній кольоровий ескіз допоможе ознайомитися з «палітрою» пейзажу. Пошукових ескізів може бути декілька.

Прозорість акварелі потребує виправлення помилок у рисунку до початку роботи фарбами. Незважаючи на технічні труднощі, доцільно писати аквареллю при вертикальному розташуванні планшета.

Починати писати треба з провідного кольору в тій частині, де «кольорова зав'язка» найбагатша. Але це не означає, що під час прокладання кольору треба дивитися лише на це місце. У процесі роботи необхідно весь час порівнювати й перевіряти кольорові співвідношення усіх частин.

Вище зазначалося, що побудова об'ємної матеріальної форми повинна вирішуватися кольором, тому рекомендується знаходити кольори предметів у напівтоні, а в світлі й у тіні – відблиски й рефлекси. Не можна одразу перевантажувати папір фарбою, повністю використовувати темні місця, забруднювати світло.

На пленері студент вирішує питання великого простору. Він не завжди може одразу розібратися в щедрості привабливих його просторових і живописних форм та деталей, тому головну увагу варто спрямувати спочатку на вибір не дуже складних мотивів, але зрозумілих у просторовому й кольоровому відношеннях.

В акварелі користуються методами «лесування» й «alla prima».

Метод «лесування» – це багатошаровий живопис, який широко застосовувався у практиці акварелістів XIX і XX ст. За його допомогою створено чудові картини, що підкорюють нас легкістю, повітряністю, загальною тональною цілісністю і кольоровою гармонією. Цим методом користуються й тепер. Він заснований на використанні прозорості фарб, їх властивості змінювати колір при нанесенні одного прозорого шару фарби на інший. Щоб нижній шар не розмивався, перед наступним перекриттям йому дають можливість добре просохнути. На відміну від механічного змішування, зміна кольору шляхом накладання одного прозорого кольору на інший заснована на законі оптичного складання кольорів. Техніка лесування придатна за

умов довготривалого виконання робіт: у натюрмортах, книжкових ілюстраціях, в ужитковій графіці.

Метод «alla prima» – це живопис по вологому, написаний за один сеанс. Ця техніка означає написання одразу, без наступних серйозних змін. За цим методом кожна деталь починається і завершується в один прийом.

Усі кольори використовують одразу на повну силу. Такий метод особливо вдалий при виконанні пейзажних етюдів, коли змінювання погоди зобов'язує до швидкої техніки виконання. При використанні цього методу під час складання кольору не рекомендується застосовувати багато фарб. Колір треба складати з двох-трьох. Зайва фарба призводить до помутніння, до втрати свіжості, яскравості, кольорової визначеності. При передачі повітря, води, простору, під час зображення тіней застосовуються прозорі фарби. Рельєф землі, будівлі, важкі й товсті предмети краще зображувати щільними фарбами, які мають зернисту фактуру. Варто пам'ятати, що після висихання акварельні фарби дещо втрачають явкравість кольору, тому краще зробити потрібний колір більш насиченим і яскравим.

Для роботи на пленері користуються стиратором. Це виготовлена за певним розміром дощечка з охоплюючою її рамкою – дещо більша, ніж дощечка, або просто дві рамки, що входять одна в одну.

Ледь зволожений папір накладають на дощечку (рамку) й закріплюють другою рамкою. Краще папір накладати на планшет.

Перш ніж розпочати працювати з фарбами, весь аркуш паперу попередньо вкривають ледь помітним блакитнуватим кольором, якщо етюд вирішується у холодній гамі.

В акварелі використовують пензлі з колонкового, білячого або борсучого волосу. Для роботи достатньо мати два-три пензлі № 2, 6, 18 або 24. Зволожений пензель повинен мати загострений кінець. При роботі пензель не можна струшувати – це псує його волос. Після завершення роботи пензлі потрібно вимити в чистій воді й протерти чистою тканиною. З іншого приладдя необхідно мати спеціальний акварельний ящик або етюдник з пластмасовою палітрою і ємністю для води. Можна користуватися палітрою зі скла, із попередньо наклеєним на зворотному боці білим папером.

5 РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ РОБІТ НА ПЛЕНЕРІ

Робота на пленері пов'язана передусім з проблемою кольору. Визначення кольору завжди суб'єктивне, а світлотонових співвідношень – об'єктивне. Наприклад, біла хустинка, освітлена сонцем, на фоні синього неба може здаватися дуже світлою, але та ж хустина проти світла (контражур) буде завжди темнішою за небо.

Деякі молоді художники, які тяжіють до декоративно-площинних живописних прийомів, розфарбовують власну роботу відповідно до того, як вони це бачать, без урахування тонових співвідношень і порівнянь. Проте художник, який знає закони живопису, не «розкриває», а пише, шукає тонові співвідношення, не втрачаючи сприйняття цілого.

Написати предмет у середовищі й просторі – означає побачити його у **взаємодії з іншими** предметами, оскільки всі вони пов'язані між собою рефлексами й кольоровими взаємовпливами. Але, окрім того, треба вміти визначати **локальний** колір предметів, тобто колір, притаманний **обраному** предметові, за якими б рефлексами або відбиттями він не приховувався.

Якщо біла хустинка освітлена жовтим промінням сонця або здається блакитною в тіні, все одно треба зробити так, щоб стало зрозуміло: хустина **біла**. Цього досягають шляхом правильно знайденого тону, що визначає стан природи в цей момент. Якщо світло тепле, то тінь холодна, і навпаки. Чорний колір на сонці світліший, ніж білий у тіні.

Запам'ятаємо: **валер** – це кольорове співвідношення, що виражає стан середовища на основі сили світла.

Рефлекс – освітлена тінь, зафарбована кольором найближчого предмета, на який падає світло. Інакше кажучи, рефлекс – це відбите світло. Якщо пишуть світле місце, потрібно порівнювати його з усіма світлими місцями, темне – з усіма темними місцями.

Відблиск – це сконцентроване на об'ємі світло. Перш ніж зобразити відблиск, потрібно порівняти всі відблиски на зображеному об'єкті й вирішити, який із них холодніший, а який тепліший. Світлий предмет на березі завжди створює у воді темніше відбиття, а темний – світліше, оскільки вода зафарбовує відбиття власним кольором.

Просвіти в листі або щілини у паркані на світлому фоні пишуться завжди темнішими, ніж тло або небо, бо тоді вони будуть виділятися.

Що ж все-таки означає термін «писати»? Це виділення кольоровими співвідношеннями матеріальності зображуваного. Не матеріальне означає не живописне.

Треба накладати на аркуш або полотно не фарбу, а колір. У роботі справжнього живописця зазвичай не можна визначити, якою фарбою написано те чи інше місце. Колір, що передає уявлення глядача про обраний предмет і не характеризує матеріальність зображуваного, не колір, а просто фарба.

Світлотінь – фактор, що визначає об'ємність предмета.

Композиція. У побудові роботи потрібно уникати чіткого поділу площини аркуша (полотна) на рівні частини. З цією метою перед компонуванням картини корисно провести на аркуші горизонтальні й вертикальні лінії, що поділяють площину на рівні частини. Потім композицію треба будувати так, щоб горизонт не співпадав з горизонтальною серединою аркуша, а на середню вертикаль не потрапляли групи фігур або предметів, інакше композиція розпадається навпіл.

Лінія в роботі є не що інше, як завершення знайденої форми. Художник-реаліст включає лінію до об'єму форми, а стилізатори перетворюють лінію на самодостатній орнаментальний контур.

Кожного разу, щоб студент не писав з натури, треба ставити певне завдання і суворо його дотримуватися. Писати без конкретного завдання – марна мазанина.

Починати роботу треба сміливо, з розмахом. На пленері необхідно писати яскраво й швидко, оскільки принесений до приміщення етюд завжди виглядає блідіше, ніж на відкритому повітрі. Усілякі манерні мазки не за формою й не за тоном ніколи не були на допомагали художникові.

Простота, ясність форми й глибина змісту – ось що характеризує справжній художній твір в усіх видах мистецтва.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Зозуля Н. Викладання живопису на першому курсі. Навчально-методичні рекомендації / Н. Зозуля // Українська академія мистецтва. Дослідницькі та науково-методичні праці. Вип. 9. – Київ, 2002. – С. 96–103.

2. Денбновецька В. Особливості викладання живопису на графічному факультеті. / В. Денбновецька // Українська академія мистецтва. Дослідницькі та науково-методичні праці. Вип. 9. – Київ, 2002. – С. 103–107.

3. Свид С. П. Художні техніки / С. П. Свид. – Київ, 1977. – 203 с.

4. Горбатенко Л. П. Асоціативно-образні колірні композиції як самостійний напрям нефігуративного образотворчого мистецтва [Електрон. ресурс] // АРТ-платформа, 2021 Вип. 3 Науковий альманах. – Електрон. текст. дані. – Київ, 2021. – С. 361–370. – Режим доступу: <http://artplatforma.kmaesm.edu.ua/index.php/art1/article/view/64/55>, вільний (дата звернення: 18.03.2024). – Назва з екрана.

ДОДАТОК А

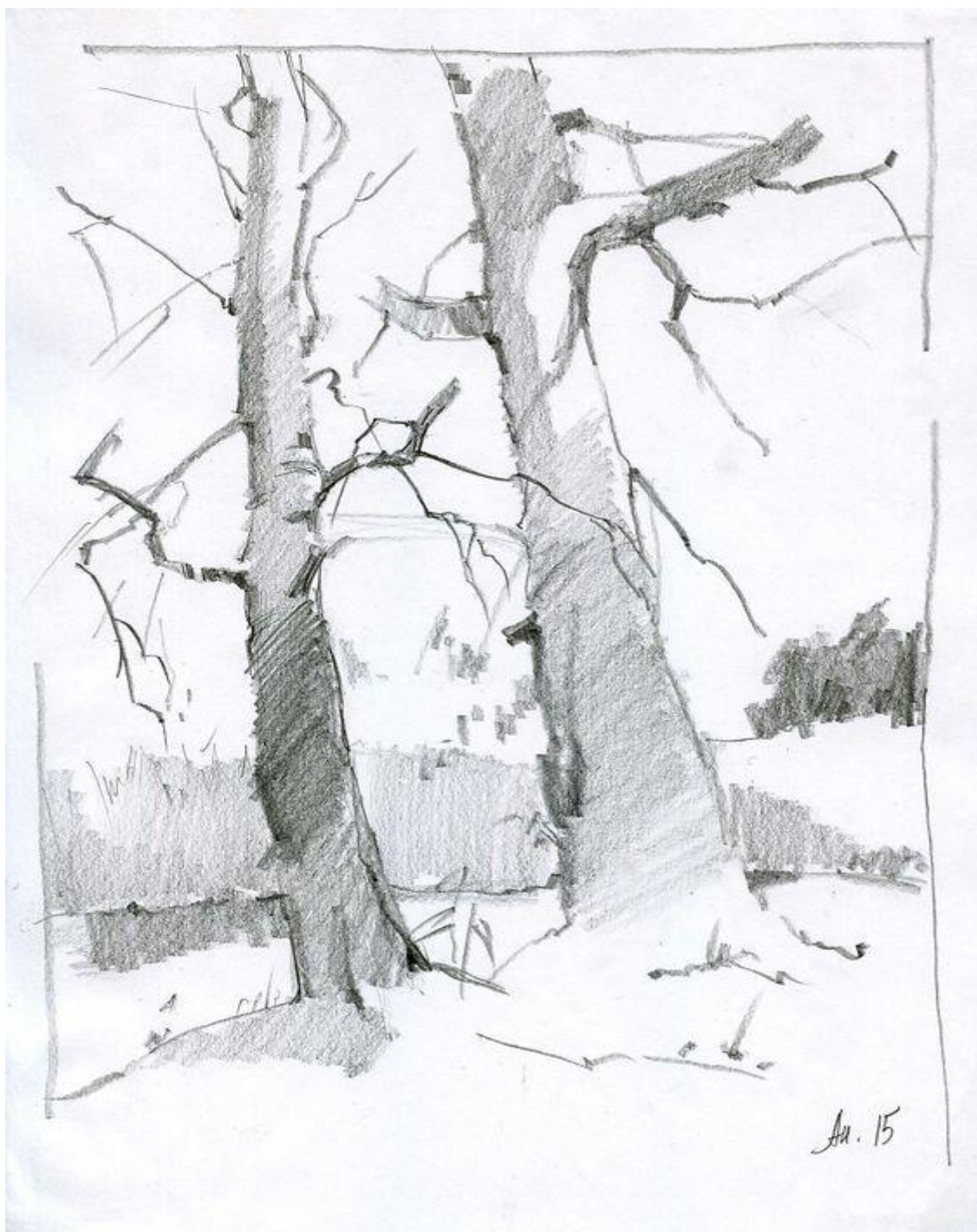

Рисунок А.1

Рисунок А.2

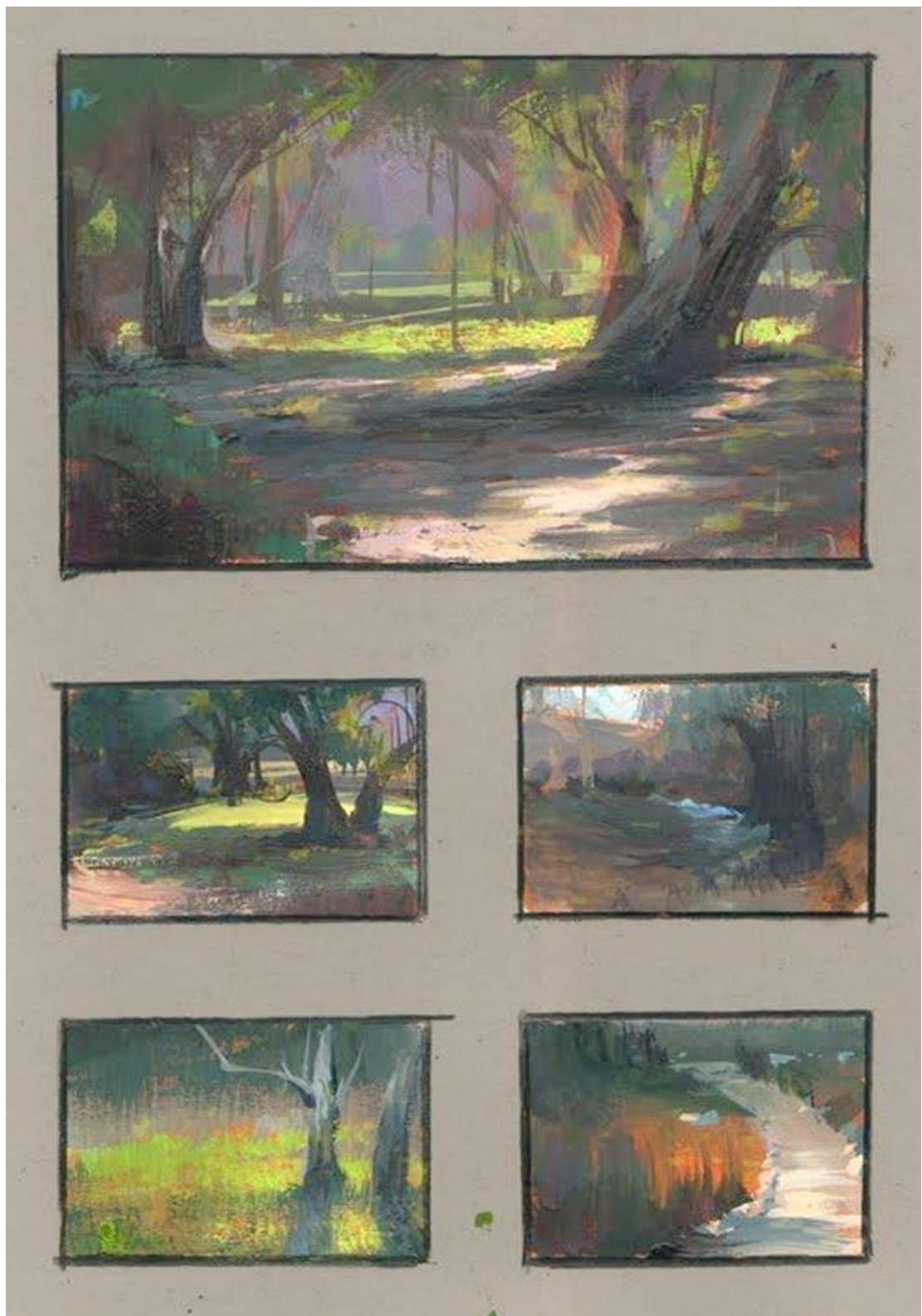

Рисунок А.3

Рисунок А.4

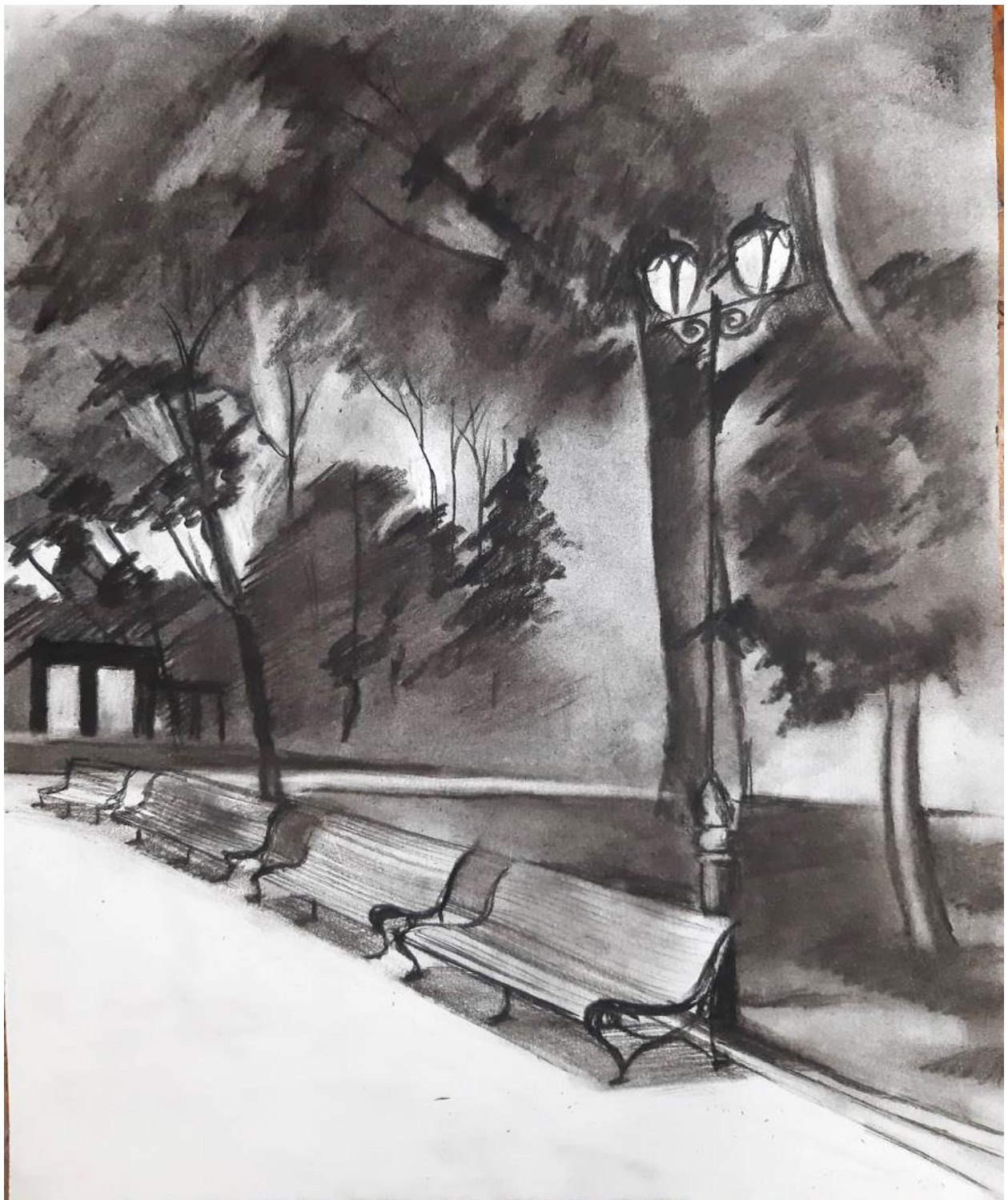

Рисунок А.5

Рисунок А.6

Рисунок А.7

Рисунок А.8

Рисунок А.9

Рисунок А.10

Електронне навчальне видання

Методичні рекомендації
до проведення живописної практики
з навчальної дисципліни

«РИСУНОК ТА ТЕХНІКА АКВАРЕЛІ»

*(для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
денної форми навчання спеціальності 206 – Садово-паркове господарство)*

Укладач **ІВАНОВ** Олександр Миколайович

Відповідальний за випуск *О. Ч. Чирва*

Редактор *О. А. Норик*

Комп'ютерне верстання *І. В. Волосожарова*

План 2024, поз. 393М

Підп. до друку 02.04.2024. Формат 60 × 84/16.
Ум. друк. арк. 1,5.

Видавець і виготовлювач:

Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002.

Електронна адреса: office@kname.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК № 5328 від 11.04.2017.